

วิสาหกิจจกสถานจังหวัดแพร่: องค์ความรู้และการจัดการเชิงเครือข่าย เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

Wicker Enterprises in Phrae Province: Knowledge and Network's Management for Sustainable Development

ชลธิชา จิรภักตพงษ์ ฉวีวรรณ สุวรรณภา ปุญยวีร์ มงคลพิพัฒน์พร พัฒน์นรี อัฐวงษ์

Chonthicha Jirapakpong, Chaweewan Suwannapha, Punyavee Mongkonpiputporn, Patnaree Attawong

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

111 หมู่ 5 ต.แม่คำมี อ.เมืองแพร่ จ.แพร่ 54000

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phrae Campus

111 Moo 5., Maekummee, Mueang Phrae, Phrae, 54000 Thailand

E-mail: kong_chacha@yahoo.co.th

Received: August10,2018; Revised: October 5,2018; Accepted: October 9,2018

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบท สภาพปัจจุบันและปัญหาการดำเนินงานวิสาหกิจจกสถานจังหวัดแพร่ 2) ศึกษาองค์ความรู้การจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน 3) วิเคราะห์ระบบความสัมพันธ์และผลสำเร็จของการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีต่อวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน 4) เสนอองค์ความรู้และระบบการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของวิสาหกิจจกสถานจังหวัดแพร่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมจักสาน และตัวแทนกลุ่มหัตถกรรมจักสาน รวมทั้งสิ้น จำนวน 24 คน การรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาพิจารณาประเด็นหลักและแบ่งออกเป็นประเด็นย่อย

ผลการวิจัย พบว่า 1) วิสาหกิจจกสถานที่มีการจดทะเบียนแล้ว จำนวน 65 แห่ง มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาด้านความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การดำเนินงานเกิดจากสมาชิกร่วมวางแผน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหาในการสร้างสรรค์เศรษฐกิจชุมชนบนพื้นฐานการใช้ความรู้ ภูมิปัญญา วัฒนธรรมและทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างรู้คุณค่าโดยได้รับการสนับสนุนจากองค์กรท้องถิ่น และเครือข่ายหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องทุกระดับ สำหรับปัญหาเกิดจากดำเนินกิจกรรมไม่ต่อเนื่อง ใช้จ่ายเงินไม่ตรงตามกิจกรรมของกลุ่ม ขาดข้อมูลสนับสนุน 2) องค์ความรู้ที่ส่งผลให้เกิดการจัดการเชิงเครือข่าย ได้แก่ องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือการแปรรูป องค์ความรู้เกี่ยวกับการจำหน่าย และองค์ความรู้เกี่ยวกับเครือข่าย 3) ความสัมพันธ์และผลสำเร็จของการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีต่อวิสาหกิจชุมชนเป็นการแสดงบทบาทระหว่างคนในกลุ่ม และองค์กรภายนอก 4) องค์ความรู้และระบบการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มีดังนี้ (1) การพัฒนาการจัดการองค์กร (2) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม (3) การพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่ม (4) การพัฒนาการตลาด (5) การประสานงานกับภาคีอื่น

คำสำคัญ: วิสาหกิจจกสถาน องค์ความรู้ การจัดการเชิงเครือข่าย การพัฒนาที่ยั่งยืน

Abstract

The purpose of this research are as follow; 1) to study current conditions and problems of Wicker Enterprises in Phrae Province. 2) to study stock of knowledge and participation of Network's Management for Sustainable Development 3) to analyze the relationship and the success of network management on community enterprises for sustainable development. 4) to propose the findings and network management systems affecting the sustainable development of Wicker Enterprises in Phrae Province. Key informants include: Government agencies, Chairman of Wicker Enterprises group and representatives of Wicker

Enterprises Group, to tally 24 people. Data collection was done by documents study, Interviews and focus groups. The analysis of data was performed by focusing on main issues and divided into sub-themes.

The research found that 1) 65 registered wicker enterprises aimed in the community to promote the development of stock of knowledge and local wisdom, generating income and helping each other. The activities were performed under the planning of the members, think together, do together, troubleshooting, creating a community economy were mobilize by using local knowledge Wisdom and Culture and resources available in the community Supported by local organizations and the network of related parties at all levels. The problem found are the following ; the discontinuity of activities due to money does not match with the activities of the group as well as lack of needed information. 2) Knowledge that results in network management Including the development of products or processed products, distribution and network management. 3) The success of the group and relationship of members depend on the participation of people in the group and with external organization. 4) Knowledge and network management system play an important role to the sustainable development as of follow; (1) Development and management organizations 2) Group Product Development 3) Activity development and the learning process of the group members. 4) Market development. 5) Coordination with other external organizations.

Keywords: Wicker Enterprises, Knowledge, Network's Management, Sustainable Development

Paper Type: Research

1. บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในประชาคมโลกต้องเชื่อมโยงสัมพันธ์กับประชาคมโลกมากขึ้นทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองหากประเทศไทยเลือกที่จะดำเนินไปในระบบเศรษฐกิจเสรีนิยมตามกระแสโลกอย่างขาดความรู้เท่าทันและขาดความเข้าใจในบริบทของตนเองก็จะเกิดภาวะเสี่ยงที่ต้องเผชิญกับผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ประเทศไทยควรนำทุนที่มีศักยภาพมาใช้ประโยชน์อย่างบูรณาการเพื่อเป็นรากฐานการพัฒนาประเทศที่สำคัญ ได้แก่ การเสริมสร้างทุนสังคม (ทุนมนุษย์ ทุนสังคม ทุนทางวัฒนธรรม) ให้สามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลง มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม ซึ่งการเสริมสร้างโดยใช้ภูมิปัญญา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและความคิดสร้างสรรค์ให้มีความสำคัญกับการปรับโครงสร้างการค้าและการลงทุนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ มุ่งเน้นการพัฒนาบนฐานภูมิปัญญาที่เกิดจากการใช้ความรู้และทักษะ การใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา และการพัฒนานวัตกรรมนำมาใช้ในทุกด้านของการพัฒนา การพัฒนาที่มีความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสอดคล้องกับกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนการพัฒนาที่เกิดจากการผนึกกำลังในการผลักดันขับเคลื่อนร่วมกันทุกภาคส่วน (Office of The National Economics and Social Development Board, 2016, p. 3) สังคมไทยในอดีตเป็นสังคมเกษตรกรรมที่สามารถผลิตปัจจัยในการดำรงชีวิตได้เองเป็นส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นอาหารหรือเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ งานจักสานเป็นงานหัตถกรรมและศิลปะที่มีความเกี่ยวเนื่องกับวิถีชีวิตของคนไทยมาช้านานเป็นงานหัตถกรรมที่ชาวบ้านทำเพื่อ

ใช้ในครัวเรือนมาแต่โบราณ นอกเหนือจากประโยชน์ใช้สอยแล้วงานจักสานยังสะท้อนวัฒนธรรม ความคิดสร้างสรรค์ และภูมิปัญญาของชาวบ้านได้อีกด้วย จังหวัดแพร่เป็นจังหวัดที่มีการทำหัตถกรรมจักสานอยู่เป็นจำนวนมากไม่น้อยโดยเฉพาะเครื่องจักสานที่ใช้ในชีวิตประจำวัน อีกทั้งงานจักสานเป็นอีกหนึ่งโครงการหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลเป็นการเสริมสร้างอาชีพให้กับชุมชนในท้องถิ่น เสริมสร้างรายได้เพื่อชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นรวมทั้งพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง และสามารถนำทุนทางสังคมมาใช้กันอย่างกว้างขวาง ในขณะที่สภาพสังคม เศรษฐกิจปัจจุบันที่เปลี่ยนไปรวมถึงความเจริญก้าวหน้าทางกระแสวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาแทนที่วัฒนธรรมเดิมทำให้การดำรงชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปซึ่งมีผลกระทบทำให้งานจักสานหรืออาชีพจักสานลดน้อยลงไปเรื่อยๆ ถึงแม้ว่าปัจจุบันได้มีการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนจักสานแล้วก็ตามแต่การดำเนินการยังมีปัญหาเกี่ยวกับวิสาหกิจดำเนินกิจกรรมไม่ต่อเนื่อง ขาดข้อมูลการส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน การติดตามความก้าวหน้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไม่ทั่วถึงส่งผลกระทบต่อระบบการบริหารจัดการวิสาหกิจ ได้แก่ คุณภาพสินค้า รูปแบบผลิตภัณฑ์ซ้ำๆ กัน ขาดทักษะการบริหารจัดการ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ได้คุณภาพ ทั้งรูปแบบผลิตภัณฑ์ ตลอดจนบรรจุภัณฑ์ และยังขาดการรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายที่จะเอื้อต่อการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จ จึงต้องพัฒนาระบบจัดการเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนจักสานอย่างเป็นระบบและยั่งยืนในมิติต่างๆ เช่น การเสริมสร้างความสามารถในการสร้างเครือข่ายโดยใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วม ร่วมกันพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนอย่างครบวงจร ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพและราคาให้มีมาตรฐานเดียวกัน มีความร่วมมือทางการตลาดด้วยการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

จากเหตุผลดังกล่าวทำให้คณะผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงบริบท สภาพปัจจุบันและปัญหาการดำเนินงานวิสาหกิจจักษุ ระบบความสัมพันธ์และผลสำเร็จของการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีต่อวิสาหกิจชุมชน เพื่อเสนอองค์ความรู้และระบบการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของวิสาหกิจจักษุจังหวัดแพร่ต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบท สภาพปัจจุบันและปัญหาการดำเนินงานวิสาหกิจจักษุจังหวัดแพร่
2. เพื่อศึกษาองค์ความรู้ การจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
3. เพื่อวิเคราะห์ระบบความสัมพันธ์และผลสำเร็จของการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีต่อวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
4. เพื่อเสนอองค์ความรู้และระบบการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของวิสาหกิจจักษุจังหวัดแพร่

3. การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิด

3.1 แนวคิดการสร้างกลุ่มและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

เครือข่ายในความคิดของ (Pongpit, 2005, p. 8) คือ ขบวนการสังคมอันเกิดจากการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่ม องค์กร สถาบัน โดยมีเป้าหมาย วัตถุประสงค์และความต้องการบางอย่างร่วมกัน ร่วมกันดำเนินกิจกรรมบางอย่างโดยที่สมาชิกของเครือข่ายยังคงความเป็นเอกเทศไม่ขึ้นต่อกัน เช่นเดียวกับ (Kanjanarangsri, 1999, pp. 26-30) กล่าวว่า เครือข่าย คือ กลุ่มของคนหรือองค์กรที่สมัครใจ แลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดรูป หรือจัดระเบียบโครงสร้างที่คนหรือองค์กรสมาชิกยังคงมีความเป็นอิสระ กิจกรรมที่ทำในเครือข่ายต้องมีลักษณะเท่าเทียมกัน หรือแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ดังนั้น สรุปได้ว่า เครือข่าย หมายถึง กลุ่มของคนหรือองค์กรที่สมัครใจ โดยมีเป้าหมายและความต้องการบางอย่างร่วมกัน ร่วมกันดำเนินกิจกรรมบางอย่างแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน โดยมีการจัดรูป หรือจัดระเบียบโครงสร้าง ที่คนหรือองค์กรสมาชิกยังคงมีความเป็นอิสระ ซึ่งมีลักษณะของเครือข่าย คือ 1) เป็นกลุ่มองค์กรหรือบุคคลที่มาร่วมกันเพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งขึ้นร่วมกัน 2) เป็นเวทีเพื่อกิจกรรมทางสังคม โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน 3) ดำรงอยู่ได้ด้วยวิธีการสื่อสารแบบใดแบบหนึ่งที่ต่อเนื่อง 4) สมาชิกมีความรู้สึกผูกพันกับโครงสร้างที่พัฒนาขึ้นมาด้วยกันและร่วมกันรับผิดชอบ 5) มีฐานอยู่ที่ความเป็นเจ้าของร่วมกันและมุ่งมั่นที่จะทำตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ร่วมกัน (Pongpit, 2005, p. 10) ทั้งนี้ (Chareonwongsak,

2000, p. 63) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของเครือข่ายว่ามีดังนี้ 1) การรับรู้มุมมองร่วมกัน 2) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน 3) การเกิดผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน 4) การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง 5) การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน 6) การพึ่งพิงร่วมกัน 7) การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน สรุปว่าการเกิดเครือข่ายต้องมียุทธศาสตร์ ได้แก่ สมาชิก การมีวิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมายร่วมกัน มีการแบ่งงานกันทำ การมีส่วนร่วมของสมาชิก การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน ระบบความสัมพันธ์และการสื่อสาร จะนำไปสู่ความเข้มแข็ง ทั้งนี้ต้องอาศัยกระบวนการสร้างเครือข่าย คือ การทำให้มีการติดต่อ และการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร และการร่วมมือกันด้วยความสมัครใจ การสร้างเครือข่ายควรสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้สมาชิกในเครือข่าย

3.2 แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

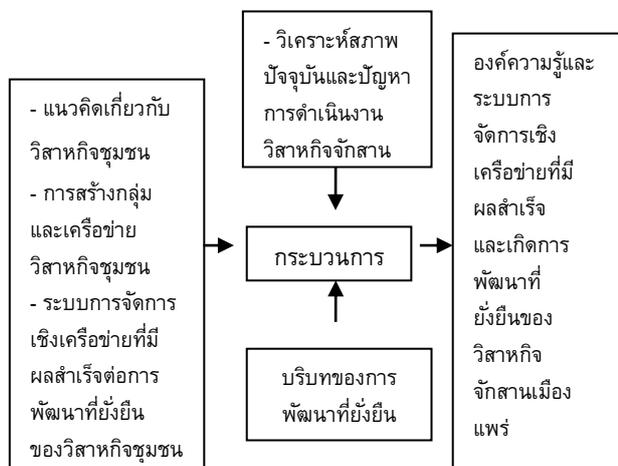
ความจำเป็นในการพัฒนาอย่างยั่งยืนว่าในฐานะที่เป็นประเทศที่มีพื้นฐานด้านเกษตรกรรม(Samuthwanich, 1998, pp. 57-63) สรุปไว้ว่าประเทศไทยเคยมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูงมาก ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับทั้งทางตรงและทางอ้อมกับปัญหาความต้องการพลังงานและเป็นสาเหตุของการทำลายสภาพแวดล้อม ในขณะที่รูปแบบการบริโภคพลังงานของคนไทยในปัจจุบันได้นำไปสู่ความไม่ยั่งยืน จะเห็นได้จากในภาคอีสาน การเพิ่มขึ้นของความต้องการพลังงานนำมาซึ่งปัญหาสิ่งแวดล้อมและความขัดแย้งทางสังคมที่รุนแรง แต่ภาคอีสานยังคงอยู่ในสถานะที่มีความเป็นไปได้ในการพัฒนาระบบพลังงานและรูปแบบการใช้พลังงานอย่างยั่งยืน ซึ่งคำนึงถึงวัฒนธรรม และทรัพยากรธรรมชาติ การใช้พื้นที่ได้เหมาะสมต่าง ๆ ทั่วภาคอีสาน และพลังงานทดแทนอื่นๆ ควรจะได้รับการพิจารณาและศึกษาอย่างจริงจัง หากสามารถพัฒนาระบบการจัดการให้มีประสิทธิภาพแล้ว แหล่งพลังงานทดแทนจะเป็นแนวทางสำคัญสำหรับความยั่งยืนในภาคอีสาน จากแนวคิดดังกล่าว จะเห็นว่าความจำเป็นที่สังคมไทยจะต้องมีการพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้นเนื่องมาจากปัญหาการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของคนไทยซึ่งใช้โดยไม่คำนึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นตามมาและส่งผลทำให้เกิดการทำลายสิ่งแวดล้อมขึ้น อีกทั้งการบริโภคพลังงานของคนไทยในปัจจุบันยังมีความสิ้นเปลือง จึงจำเป็นต้องพัฒนาระบบการจัดการสิ่งเหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมและพัฒนาแหล่งพลังงานทดแทนซึ่งเป็นแนวทางที่จะทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ การพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นการพัฒนาที่มุ่งเน้นการสร้างความสุขได้ใน 3 มิติ ได้แก่ มิติทางสังคมเป็นการพัฒนาคน และสังคม ให้เชื่อมโยงกับ การพัฒนา เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมดุล มิติทางเศรษฐกิจเป็นการพัฒนาทางเศรษฐกิจจะต้องเป็นไปอย่างสมดุล และเอื้อประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่ และสิ่งแวดล้อม และมิติทางสิ่งแวดล้อมเป็นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สามารถพลิกฟื้นให้กลับคืนสู่สภาพใกล้เคียงกับสภาพเดิมให้

มากที่สุด โดยมุ่งจัดการให้เกิดสมดุลระหว่างการใช้ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างเกื้อกูล (Ministry of Natural Resources and Environment, 2013, p. 12)

3.3 แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนของ (Pongpit, 2009, pp. 9-10) กล่าวว่า วิสาหกิจชุมชนเกิดจากการที่คนกลุ่มหนึ่งในชุมชนมารวมกันทำอะไบางอย่างที่เกี่ยวกับการผลิต การแปรรูป การจัดการทรัพยากร การจัดการทุน การจัดการตลาด โดยมีการซื้อขายในลักษณะสหกรณ์ แต่แตกต่างกันที่ระเบียบและกฎเกณฑ์ ซึ่งวิสาหกิจชุมชนเน้นการแบ่งปัน การช่วยเหลือกันมากกว่าการแข่งขัน วิสาหกิจชุมชนจึงเป็นหน่วยทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ ไม่แตกแยก แบ่งพวก และไม่ต่อสู้เพื่อผลประโยชน์ของตนและพวกพ้อง เพราะวิสาหกิจชุมชนคือการเน้นการช่วยเหลือกัน เช่นเดียวกับ (Petchprasert & Vongkul, 2011, p. 32) กล่าวว่า เป็นการประกอบกันโดยชุมชนที่มีสมาชิกในชุมชนเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตทั้งทางการผลิต การค้า และการเงิน และใช้ปัจจัยการผลิตในชุมชนให้ออกดอกออกผล ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมด้วยการสร้างรายได้และอาชีพ ส่วนด้านสังคมคือการผสมผสานสัมพันธ์ความเป็นครอบครัวเอาไว้ ด้วยการให้ครอบครัวและชุมชนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ แบ่งทุกข์ แบ่งสุข ซึ่งกันและกัน โดยผ่านกระบวนการ การประกอบการของชุมชน ดังนั้น สรุปได้ว่าหลักการของวิสาหกิจชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง และจำนวนหนึ่งอยู่ในระดับที่ไม่พร้อมจะเข้ามาแข่งขันทางการค้าให้ได้รับการส่งเสริมด้านความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการจัดการและพัฒนา รูปแบบของวิสาหกิจชุมชนให้กลายเป็นระบบเศรษฐกิจชุมชนที่เข้มแข็งสามารถพัฒนาไปสู่การเป็นผู้ประกอบการของหน่วยธุรกิจที่สูงขึ้นต่อไป

จากการทบทวนวรรณกรรมสามารถกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังนี้

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการศึกษาทั้งเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก และสนทนากลุ่มย่อย ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยจึงได้กำหนดพื้นที่ที่กรณีศึกษาในเขตจังหวัดแพร่ ใน 2 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองแพร่ และอำเภอสองเม่น โดยเลือกแบบเจาะจงจากกลุ่มที่มีการจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน และได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญการวิจัยได้แก่

4.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

4.1.1 ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) ได้แก่ ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 2 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน หัตถกรรมจักสาน จำนวน 2 คน และตัวแทนกลุ่มหัตถกรรมจักสาน จำนวน 6 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 12 คน โดยวิธีสุ่มแบบเจาะจง เพื่อศึกษาเกี่ยวกับบริบท สภาพปัจจุบันและปัญหาการดำเนินงานวิสาหกิจจักษุสถานจังหวัดแพร่

4.1.2 ผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Groups Discussion) ได้แก่ ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 2 คน ตัวแทนกลุ่มหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 12 คน โดยวิธีสุ่มแบบเจาะจง เพื่อศึกษาระบบความสัมพันธ์และผลสำเร็จของการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีต่อวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

4.2 เครื่องมือวิจัย และการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อศึกษาบริบท สภาพปัจจุบันและปัญหาการดำเนินงานวิสาหกิจจักษุสถานจังหวัดแพร่ และองค์ความรู้และการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจจักษุสถานจังหวัดแพร่ โดยที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารหนังสือ บทความ งานวิจัย และเอกสารสิ่งตีพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานจักสานของวิสาหกิจจักษุสถานในจังหวัดแพร่ และองค์ความรู้และการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจจักษุสถานจังหวัดแพร่ นำข้อมูลดังกล่าวมาสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วยประเด็นที่สำคัญ ได้แก่ แนวทางการส่งเสริมพัฒนาวิสาหกิจชุมชน การบริหารจัดการกลุ่ม ผลการดำเนินงาน ปัญหาการดำเนินงาน สำหรับวิธีการตรวจสอบคุณภาพโดยการหาค่าความเที่ยงตรงซึ่งได้ให้คณะผู้เชี่ยวชาญพิจารณาในภาพรวมด้านเนื้อหา ภาษาและความครอบคลุม และการสนทนากลุ่ม เพื่อศึกษาระบบความสัมพันธ์และผลสำเร็จของการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีต่อวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มมาดำเนินการวิเคราะห์และถอดบทเรียนโดยพิจารณาประเด็นหลัก (Major Themes) ที่พบในข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มทั้งหมด และจึงนำประเด็นหลักมาพิจารณาแบ่งแยกออกเป็น ประเด็นย่อย (Sub-themes) และหัวข้อย่อย (Categories) จากนั้นนำเสนอข้อมูลในรูปแบบการเขียนบรรยายผลและข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย และนำข้อมูลไปสู่การเสนอองค์ความรู้และระบบการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของวิสาหกิจจกสถานจังหวัดแพร่

5. สรุปผลการวิจัย

5.1 บริบท สภาพปัจจุบันและปัญหาการดำเนินงานวิสาหกิจจกสถานจังหวัดแพร่

ผลจากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า จังหวัดแพร่มียุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 4 “ส่งเสริมอาชีพตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและขยายผลโครงการตามแนวพระราชดำริ” มีกลยุทธ์ส่งเสริมและพัฒนาสินค้าด้านเกษตรกรรม หัตถกรรม ผลิตภัณฑ์ OTOP สินค้าวิสาหกิจชุมชนให้มีคุณภาพและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว เพิ่มช่องทางการจำหน่าย ส่งเสริมความรู้ด้านประชาสัมพันธ์การตลาด โดยรัฐและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมส่งเสริม สนับสนุนทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่น ผนวกกับองค์ความรู้สมัยใหม่ เพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพสินค้า ด้วยการพัฒนาผลิตภัณฑ์การตลาด กระบวนการบริหารจัดการ การเข้าถึงแหล่งทุนและการตลาดเชิงรุกทั้งในประเทศและต่างประเทศ จากยุทธศาสตร์การพัฒนาดังกล่าวทางจังหวัดจึงได้ยึดเป็นแนวทางในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้สามารถนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์เพื่อให้เกิดการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ก่อให้เกิดรายได้ ทำให้ชุมชนเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ ปัจจุบันมีวิสาหกิจชุมชนที่อนุมัติการจดทะเบียนแล้ว จำนวน 18 ประเภท ซึ่งกระจายตามพื้นที่ในแต่ละอำเภอ ทั้งนี้มีวิสาหกิจเครื่องจักรสานที่อนุมัติการจดทะเบียนแล้ว จำนวน 65 แห่ง สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกวิสาหกิจจกสถาน จำนวน 2 แห่ง คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมจักสานจากไม้ไผ่บ้านคำงาม หมู่ 8 และ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มภูมิปัญญาแปรรูปข้าวบ้านทุ่งน้ำใส ซึ่งมีบริบท และสภาพการดำเนินงานดังนี้

1. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมจักสานจากไม้ไผ่บ้านคำงาม หมู่ 8 ได้ยื่นจดทะเบียนเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 รหัสทะเบียน 6-54-04-04/1-0001 ลงวันที่ 17 มกราคม 2549 มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน 1) เพื่อสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบ ความสามัคคีในกลุ่มและ

ชุมชน 3) เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว 4) ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ 5) ให้สมาชิกรวมกลุ่มกันขายสินค้าในราคายุติธรรม และกำหนดราคาเป็นมาตรฐานเดียวกัน 6) สามารถกำหนดราคาขายให้กับพ่อค้าคนกลาง มีผลิตภัณฑ์ที่ออกสู่ตลาด เช่น หวดข้าวข้าว หวดหนึ่งข้าว กระตัง เเทง ม้องใส่ปลา กระจาดกะลา ไซตักปลา ตะกร้าอเนกประสงค์ พัด โคมไฟ ฯลฯ

ผลการดำเนินงานของกลุ่มที่ได้มีการปรับปรุงและพัฒนาจนมีความเข้มแข็ง ทั้งด้านการผลิตการบริหารจัดการกลุ่ม เป็นกลุ่มที่มีการสร้างระบบการดูแลช่วยเหลือกันภายในกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพมีความสามารถในการดำเนินการบริหารจัดการในการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ มีการดำเนินการเองภายในกลุ่มและร่วมกับหน่วยงานภาคีอื่น ๆ เพื่อรองรับ และสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มและชุมชน โดยได้รับการสนับสนุนเชื่อมโยงจากองค์กรท้องถิ่น และเครือข่ายหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องทุกระดับ ส่งผลให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมจักสานจากไม้ไผ่ได้ผ่านการประเมินตามระบบมาตรฐานงานชุมชนในปี 2551

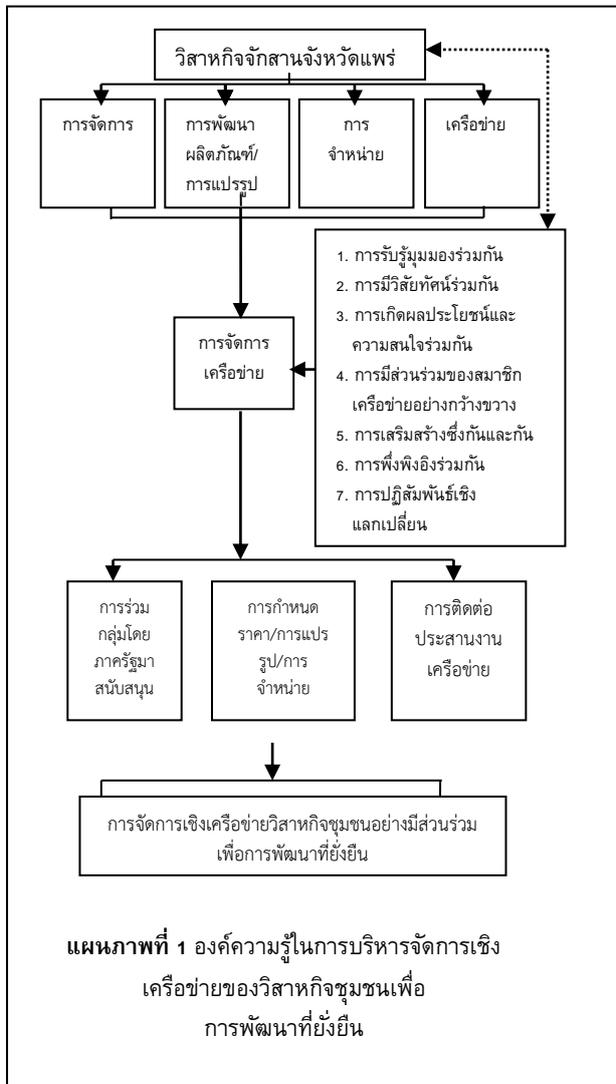
2. กลุ่มภูมิปัญญาสานแปรรูปข้าวบ้านทุ่งน้ำใส ได้จดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนกลุ่มภูมิปัญญาแปรรูปข้าวบ้านทุ่งน้ำใส รหัสทะเบียน 6-54-01/1-0031 ตั้งแต่วันที่ 26 เมษายน 2548 มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อเป็นการส่งเสริมการสานแปรรูปภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน 2) เพื่อรวมพลังในการสร้างท้องถิ่นตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้พัฒนายิ่งขึ้น 3) เพื่อเพิ่มรายได้ให้สมาชิกมากขึ้นจากเดิมและใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ 4) ทำให้สมาชิกได้มีโอกาสพบปะและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทำให้งานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น 5) เพื่อให้กลุ่มมีการเคลื่อนไหวทางกิจกรรมและพัฒนาอยู่ตลอดเวลา 6) เพื่อทำกองทุนสำหรับพัฒนาอาชีพให้กับกลุ่มและท้องถิ่นต่อไป สมาชิกจะมีการรวมกลุ่มกันทำตามหมู่บ้าน ณ บ้านสมาชิกคนใดคนหนึ่ง แหล่งทุนสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบล ผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่เริ่มจากการทำใช้เอง ต่อมาได้พัฒนาผลิตภัณฑ์สำหรับจำหน่าย ได้แก่ กระเป่า ตะกร้า กลองกระต๊าก ฯลฯ ผลการดำเนินงานของกลุ่ม นางดวงแข คนชม เป็นเจ้าขององค์ความรู้ที่ได้รับรางวัลการประกวดหัตถกรรมท้องถิ่น ได้รับรางวัลชมเชยจากกระทรวงอุตสาหกรรมและเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้

จากการศึกษาในรายละเอียดของวิสาหกิจทั้ง 2 กลุ่มดังกล่าว สรุปได้ว่าวิสาหกิจชุมชนมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการจัดการและพัฒนาารูปแบบของวิสาหกิจชุมชนให้กลายเป็นระบบเศรษฐกิจชุมชนที่เข้มแข็ง การดำเนินงานของกลุ่มเกิดจากสมาชิกร่วมวางแผน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ไขปัญหา ในการสร้างสรรค์ทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน เป็นการประกอบ การบนพื้นฐานของการใช้ความรู้ ภูมิ

ปัญญา วัฒนธรรมและทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างรู้คุณค่า เพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัวชุมชนและระหว่างชุมชนให้เกิดความยั่งยืน สำหรับปัญหาอุปสรรคเกิดจากดำเนินกิจกรรมไม่ต่อเนื่อง ใช้เงินไม่ตรงตามกิจกรรมของกลุ่ม ขาดข้อมูลสนับสนุน

5.2 องค์ความรู้การจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับองค์ความรู้ด้านการจัดการเชิงเครือข่ายของวิสาหกิจชุมชนอย่างมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์ พบว่า การบริหารจัดการวิสาหกิจจักสานจังหวัดแพร่ให้ประสบความสำเร็จต้องคำนึงถึงองค์ความรู้ที่ส่งผลให้เกิดการจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อพัฒนาที่ยั่งยืน สามารถเขียนเป็นแผนภาพเกี่ยวกับองค์ความรู้ในการจัดบริหารจัดการเชิงเครือข่ายของวิสาหกิจเพื่อพัฒนาที่ยั่งยืน ได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ในการบริหารจัดการเชิงเครือข่ายของวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

จากแผนภาพที่ 1 แสดงถึงองค์ความรู้ในการจัดบริหารจัดการเชิงเครือข่ายของวิสาหกิจเพื่อพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนี้ การบริหารจัดการวิสาหกิจจักสานจังหวัดแพร่ให้ประสบความสำเร็จต้องคำนึงถึงองค์ความรู้ที่ส่งผลให้เกิดการจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อพัฒนาที่ยั่งยืน ได้แก่ 1) องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการ 2) องค์ความรู้เรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือการแปรรูป 3) องค์ความรู้เกี่ยวกับการจำหน่าย 4) องค์ความรู้เกี่ยวกับเครือข่าย เมื่อมีองค์ความรู้ดังกล่าวข้างต้นแล้วซึ่งเป็นข้อมูลที่เป็นสำหรับการจัดการเครือข่ายส่งผลให้เกิดการจัดการเชิงเครือข่ายของวิสาหกิจ ทั้งนี้การจัดการเครือข่ายยังต้องคำนึงถึงองค์ประกอบได้แก่ การรับรู้มุมมองร่วมกัน การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การเกิดผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง การพึ่งพิงร่วมกัน และการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน ทำให้การจัดการของวิสาหกิจเกิดการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนดังนี้

1. มีการร่วมกลุ่มโดยภาครัฐมาสนับสนุน เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมจักสานจากไม้ไผ่จังหวัดแพร่มีการบริหารจัดการกลุ่มที่มีความโปร่งใส มีความเข้มแข็ง สามารถเป็นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ ทั้งในอำเภอและต่างอำเภอ ตลอดจนเป็นแหล่งศูนย์เรียนรู้ชุมชนตั้งนั้นภาครัฐได้เล็งเห็นความสำคัญของกลุ่มที่สร้างประโยชน์ต่อชุมชนในภาพรวมจึงเข้ามาสนับสนุน

2. มีการกำหนดราคาการแปรรูป/การจำหน่าย โดยมีการกำหนดราคาของผลิตภัณฑ์ขึ้นอยู่กับข้อตกลงของสมาชิกในกลุ่มโดยพิจารณาจากต้นทุนการผลิต ปริมาณการผลิตและคุณภาพของผลิตภัณฑ์แต่ละประเภท สำหรับการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ๆ ได้นำศิลปะเดคูพาส (Decoupage) มาพัฒนาผลิตภัณฑ์เดิมให้มีรูปแบบที่สวยงามยิ่งขึ้นเป็นการเพิ่มพูนมูลค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย ทำให้ผลิตภัณฑ์มีหลายขนาดตามความจำเป็นของประโยชน์ใช้สอย ส่วนการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ออกสู่ตลาด มี 3 ประเภท คือ ตลาดท้องถิ่น ตลาดผูกพัน และตลาดทั่วไป

3. มีการติดต่อประสานงานเครือข่าย ได้แก่ 1) เครือข่ายด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม ได้แก่ การกำหนดกฎระเบียบ วางแผนการดำเนินกิจกรรม ตรวจสอบ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม 2) เครือข่ายด้านการจัดการข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ 3) เครือข่ายด้านวัตถุดิบและการผลิต ส่งเสริมการปลูกไม้ไผ่ในพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อเป็นเครือข่ายของวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมจักสานเพื่อแก้ปัญหาระยะยาวในอนาคต 4) เครือข่ายด้านเงินทุน ได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากหน่วยงานภาครัฐซึ่งเป็นการสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์การผลิต 5) เครือข่ายด้านการดำเนินงานกลุ่ม กำหนดภารกิจบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารงานกลุ่มและสมาชิกตามความรู้ ความสามารถ ความเหมาะสม 6)

เครือข่ายด้านการตลาด ผลิตภัณฑ์ที่ออกสู่ตลาดของวิสาหกิจชุมชนหรือในระหว่างชุมชนมีทั้งตลาดท้องถิ่น ตลาดผูกพัน และตลาดทั่วไป

จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้นต้องคำนึงถึงองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการ องค์ความรู้เรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือการแปรรูป องค์ความรู้เกี่ยวกับการจำหน่าย องค์ความรู้เกี่ยวกับเครือข่าย เมื่อมีองค์ความรู้ดังกล่าวข้างต้นแล้วการจัดการเครือข่ายยังต้องคำนึงถึงการรับรู้มุมมองร่วมกัน การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การเกิดผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน การพึ่งพิงอิงร่วมกัน การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน ทำให้การจัดการของวิสาหกิจเกิดการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ มีการร่วมกลุ่มโดยภาครัฐมาสนับสนุน มีการกำหนดราคา/การแปรรูป/การจำหน่าย และมีการติดต่อประสานงานเครือข่าย ได้แก่ เครือข่ายด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม เครือข่ายด้านการจัดการข้อมูลข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ เครือข่ายด้านวัตถุดิบและการผลิต เครือข่ายด้านเงินทุน เครือข่ายด้านการดำเนินงานกลุ่ม และเครือข่ายด้านการตลาด

5.3 ระบบความสัมพันธ์และผลสำเร็จของการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีต่อวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ระหว่างผู้วิจัยกับประธานกลุ่มและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจทั้ง 2 พื้นที่ เพื่อศึกษาถึงระบบความสัมพันธ์และผลสำเร็จของการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีต่อวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สามารถอธิบายดังแผนภาพที่ 2

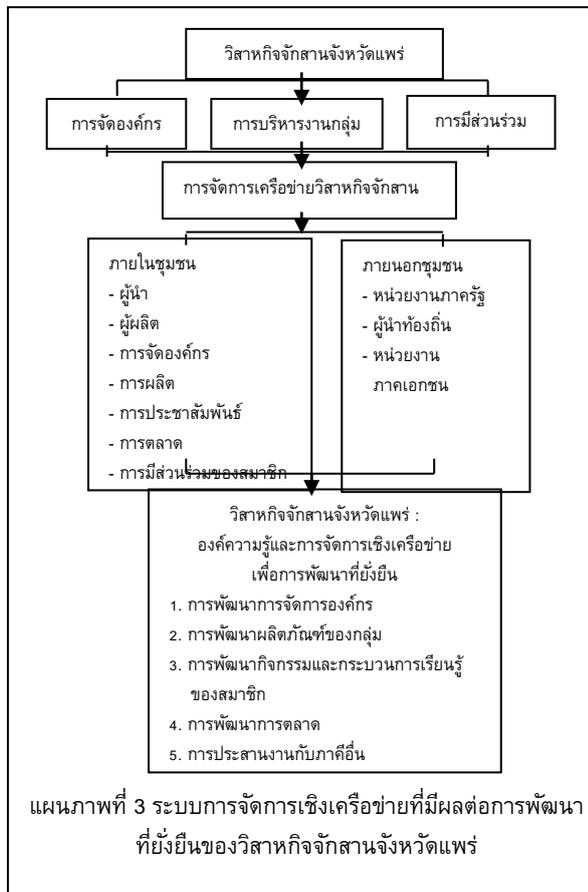
จากแผนภาพที่ 2 ระบบความสัมพันธ์และผลสำเร็จของการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีต่อวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นการแสดงบทบาทของกลุ่มในการบริหารจัดการกลุ่มให้ได้รับประโยชน์สูงสุดจากการดำเนินงาน โดยคำนึงถึง

1) การบริหารจัดการองค์กร ซึ่งมีการบริหารงานของกลุ่มโดยรูปแบบของคณะกรรมการบริหารงานกลุ่ม มีการกำหนดภารกิจบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารงานกลุ่ม และสมาชิกกลุ่มตามศักยภาพ ความรู้ ความสามารถ ความเหมาะสม และมีระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม 2) การบริหารธุรกิจของกลุ่มทั้งในด้านเงินทุน วัตถุดิบ ผลผลิต ระบบบัญชี การตลาด การประชาสัมพันธ์ 3) การมีส่วนร่วมขององค์กรภาครัฐ เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมจักสาน มีการบริหารจัดการกลุ่มที่มีความโปร่งใส มีความเข้มแข็ง สามารถเป็นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ ทั้งในอำเภอ และต่างอำเภอ ตลอดจนเป็นแหล่งศูนย์เรียนรู้ชุมชน ทางหน่วยงานภาครัฐได้อนุมัติงบประมาณให้การช่วยเหลือด้านต่างๆ เช่น สร้างโรงเก็บผลิตภัณฑ์ สร้างที่ทำกรวิสาหกิจชุมชน สร้างเตาอบผลิตภัณฑ์ป้องกันมอดการขึ้นรา สนับสนุนงบประมาณเศรษฐกิจเป็นกองทุนหมุนเวียน และบุดหนุน นอกจากนี้ยังให้การสนับสนุนในเรื่องการอบรมให้ความรู้ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ด้านการทำบัญชี ด้านการตลาด และยังมีติดตามผลการปฏิบัติงานของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง 4) การมีส่วนร่วมของสมาชิก มีการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม สร้างองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาให้คนในครัวเรือนอย่างต่อเนื่อง คณะกรรมการและสมาชิกมีส่วนร่วมในการคิด การตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์จากการดำเนินงานของกลุ่ม ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนส่งเสริมการผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการตลาดอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น จากความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มและระหว่างสมาชิกกับหน่วยงานภาครัฐดังกล่าวข้างต้นส่งผลให้วิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จได้รับรางวัลการพัฒนาหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัด ได้รับการยอมรับและยกย่องชมเชยจากภาคีการพัฒนาหน่วยงานต่าง ๆ ได้รับรางวัลชมเชยจากกระทรวงอุตสาหกรรม และเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ด้านจักสาน และเกิดการพัฒนายั่งยืนต่อไป

5.4 องค์ความรู้และระบบการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของวิสาหกิจจักสานจังหวัดแพร่

จากการสังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบริบท สภาพปัจจุบัน ปัญหาการดำเนินงานวิสาหกิจจักสาน การจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างมีส่วนร่วม และระบบความสัมพันธ์และผลสำเร็จของการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีต่อวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า องค์ความรู้และ

ระบบการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของวิสาหกิจจักษุภัณฑ์จังหวัดแพร่ สามารถแสดงดังแผนภาพที่ 3

จากแผนภาพที่ 3 แสดงถึงระบบการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของวิสาหกิจจักษุภัณฑ์จังหวัดแพร่ ดังนี้

การดำเนินการวิสาหกิจจักษุภัณฑ์โดยมีการจัดการองค์กร การบริหารงานของกลุ่มวิสาหกิจ และการให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจ โดยมีมุมมอง วิสัยทัศน์ ความสนใจร่วมกัน

การจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจจักษุภัณฑ์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต้องอาศัยการมีส่วนร่วมภายในชุมชนเอง ได้แก่ ผู้นำ และการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย ซึ่งต้องมีการเสริมสร้างและการพึ่งพิงร่วมกัน มีการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนเพื่อให้เกิดผลประโยชน์ร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย และการมีส่วนร่วมจากภายนอก ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ที่ให้การสนับสนุนและส่งเสริมในการดำเนินงาน

องค์ความรู้และระบบการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีการพัฒนาการจัดการองค์กร ได้แก่ การจัดโครงสร้างองค์กร การกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการและสมาชิกตามศักยภาพ ความรู้ ความสามารถ

ความเหมาะสม สร้างกฎระเบียบข้อบังคับและการกำหนดข้อตกลงร่วมกัน การบริหารแบบมีส่วนร่วม การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ได้แก่ ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลด้านการผลิตเพื่อวางแผนและจัดทำแผนพัฒนาการผลิตให้สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่และความต้องการตลาด จัดเวทีเรียนรู้ ศึกษา ดูงาน การพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่ม ได้แก่ อบรมพัฒนาฝีมือ ศึกษาดูงานกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ ผูกอบรมเยาวชนในพื้นที่และผู้สนใจเพื่ออนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น การเปิดรับข้อมูลข่าวสารต่างๆ จากภายนอกกลุ่ม การพัฒนาการตลาด ได้แก่ การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลด้านการตลาด เพื่อวางแผนและพัฒนาด้านการตลาด ศึกษาดูงานตลาดจากวิสาหกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จ จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเชื่อมโยงเครือข่ายการตลาด ขยายช่องทางการตลาด ส่งเสริมการขาย การจำหน่ายร่วมกับผลิตภัณฑ์อื่น จัดทำการเผยแพร่ข้อมูลของผลิตภัณฑ์ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (web page) การประสานงานกับภาคีอื่น ได้แก่ การศึกษาและจัดทำฐานข้อมูลจัดเก็บข้อมูลเครือข่ายและภาคีที่เกี่ยวข้อง เพื่อวางแผนและจัดทำแผนบูรณาการร่วมกันระหว่างกลุ่มวิสาหกิจจักษุภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง การจัดเวทีพบปะพูดคุย การจัดการกระบวนการเรียนรู้ของเครือข่าย เช่น ประสานงานกับภาคีอื่นในเรื่องการอบรมให้ความรู้เรื่องการพัฒนากระบวนการผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การพัฒนารูปแบบการตลาด การจัดทำบัญชี เพื่อให้วิสาหกิจกลายเป็นระบบเศรษฐกิจชุมชนที่เข้มแข็ง และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

6. สรุปและอภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง วิสาหกิจเครื่องจักษุภัณฑ์จังหวัดแพร่: องค์ความรู้และการจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับบริบท สภาพปัจจุบัน ปัญหาการดำเนินงานวิสาหกิจจักษุภัณฑ์ การจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ระบบความสัมพันธ์และผลสำเร็จของการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีต่อวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน องค์ความรู้และระบบการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของวิสาหกิจจักษุภัณฑ์จังหวัดแพร่ สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนที่ผ่านมาส่งผลต่อเศรษฐกิจของชุมชน และก่อให้เกิดรายได้ ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นในการประกอบกิจกรรมกลุ่มให้เกิดประโยชน์สูงสุด อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เกิดการรวมกลุ่ม เกิดการสร้างขยายเครือข่ายการผลิตสินค้า เกิดการจ้างงานในชุมชน ทำให้ชุมชนเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ สอดคล้องกับ (Petchprasert & Vongkul, 2011, p. 32) ได้กล่าวไว้ว่า วิสาหกิจชุมชนมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนจำนวนหนึ่งอยู่ในระดับที่ไม่พร้อมจะเข้ามาแข่งขันทางการค้าให้

ได้รับการส่งเสริมด้านความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการจัดการและพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชนให้กลายเป็นระบบเศรษฐกิจชุมชนที่เข้มแข็ง สามารถพัฒนาไปสู่การเป็นผู้ประกอบการของหน่วยธุรกิจที่สูงขึ้นต่อไป โดยมีมีฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น ผสมผสานภูมิปัญญาสากล สำหรับปัญหาเกิดจากดำเนินกิจกรรมไม่ต่อเนื่อง ใช้จ่ายไม่ตรงตามกิจกรรมของกลุ่ม ขาดข้อมูลสนับสนุน การติดตามความก้าวหน้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไม่ทั่วถึง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังคงมีระบบการติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานของวิสาหกิจไม่ต่อเนื่อง และจากการศึกษาบริบท สภาพปัจจุบัน และปัญหาการดำเนินงานของวิสาหกิจทั้ง 2 กลุ่มดังกล่าว พบว่า วิสาหกิจชุมชนมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการจัดการและพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชนให้กลายเป็นระบบเศรษฐกิจชุมชนที่เข้มแข็ง การดำเนินงานของกลุ่มเกิดจากสมาชิกตัดสินใจในการร่วมวางแผน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ไขปัญหา ในการสร้างสรรค์ทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน เป็นการประกอบการบนพื้นฐานของการใช้ความรู้ ภูมิปัญญา วัฒนธรรม และทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างรู้คุณค่า เพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการตลาดของชุมชนให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับ (Hiiphan, 2004, p. 10) ได้กล่าวว่าการมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณา ตัดสินใจ การร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อมาถึงตัวประชาชนเอง และการที่จะสามารถทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา เพื่อแก้ไขปัญหา และนำมาซึ่งสภาพ ความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดีขึ้นได้ เช่นเดียวกับ (Pongpit, 2009, pp. 9-10) กล่าวว่า วิสาหกิจชุมชนเกิดจากการที่คนกลุ่มหนึ่งในชุมชนมาร่วมกันทำอะไรบางอย่างที่เกี่ยวกับการผลิต การจัดการทรัพยากร การจัดการทุน การจัดการตลาด วิสาหกิจชุมชนเน้นการแข่งขัน การช่วยเหลือกัน มากกว่าการแข่งขัน วิสาหกิจชุมชนจึงเป็นหน่วยทำให้เกิดความร่วมแรงร่วมใจเพราะวิสาหกิจชุมชนคือการเน้นการช่วยเหลือกัน

2. องค์ความรู้ การจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างมีส่วนร่วมโดยคำนึงถึงองค์ความรู้ที่ส่งผลให้เกิดการจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อพัฒนาที่ยั่งยืน ได้แก่ องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการ องค์ความรู้เรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือการแปรรูป องค์ความรู้เกี่ยวกับการจำหน่าย องค์ความรู้เกี่ยวกับเครือข่าย เมื่อมีองค์ความรู้ดังกล่าวข้างต้นแล้วการจัดการเครือข่ายยังต้องคำนึงถึงองค์ประกอบของเครือข่ายซึ่งได้แก่ การรับรู้มุมมองร่วมกัน การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การเกิดผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน

การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน การพึ่งพิงร่วมกัน การปฏิสัมพันธ์ซึ่งแลกเปลี่ยน ซึ่งส่งผลให้เกิดการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ มีการรวมกลุ่มโดยภาครัฐมาสนับสนุน มีการกำหนดราคา/การแปรรูป/การจำหน่าย และมีการติดต่อประสานงานเครือข่าย สอดคล้องกับ (Pongpit, 2009, p. 10) ได้กล่าวว่าเครือข่ายมีลักษณะเป็นกลุ่มองค์กรหรือบุคคลที่มาร่วมกันเพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์และความสนใจที่ตั้งขึ้นร่วมกัน เป็นเวทีเพื่อกิจกรรมทางสังคม โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ดำรงอยู่ได้ยาวนานด้วยการสื่อสารแบบใดแบบหนึ่งที่ต่อเนื่องไม่ใช่แบบเฉพาะกิจ สมาชิกมีความรู้สึกผูกพันกับโครงสร้างที่พัฒนาขึ้นมาร่วมกันและร่วมกันรับผิดชอบ เช่นเดียวกับ (Apakro, 2004, pp. 18-50) กล่าวว่าวิธีการของการจัดการเครือข่ายควรมีองค์ประกอบ ได้แก่ จุดมุ่งหมายเพราะความเป็นเครือข่ายจะต้องมีการรวมกันอย่างมีจุดหมายเพื่อทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง การทำหน้าที่อย่างมีจิตสำนึก การมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยนความรู้ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสมาชิก และระบบความสัมพันธ์และการสื่อสาร และสอดคล้องกับ (Mungsamak, 2013, p. 115) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการที่ประสบผลสำเร็จของกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจ ชุมชน ผลิตภัณฑ์สมุนไพร กลุ่มจังหวัดนครชัยบุรี พบว่า ความสำเร็จในการจัดการเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์สมุนไพรอยู่ในระดับสูง ได้แก่ ด้านข่าวสาร/การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดการเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ การสร้างระบบการติดต่อสื่อสาร การประสานงานเพื่อให้กลุ่ม/เครือข่ายบรรลุเป้าหมาย รูปแบบการจัดการที่ประสบผลสำเร็จ เน้นการสร้างเครือข่าย การสร้างระบบติดต่อสื่อสาร

3. ระบบความสัมพันธ์และผลสำเร็จของการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีต่อวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนเป็นการแสดงบทบาทของกลุ่มในการบริหารจัดการกลุ่มให้ได้รับประโยชน์สูงสุดจากการดำเนินงาน โดยคำนึงถึงการบริหารจัดการองค์กร การบริหารธุรกิจของกลุ่มทั้งในด้านเงินทุน วัตถุดิบ ผลผลิต ระบบบัญชี การตลาด การประชาสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมกับองค์กรภาครัฐ การมีส่วนร่วมของสมาชิก ประโยชน์ของสมาชิกเป็นสำคัญ การดำเนินกิจกรรมกลุ่ม สร้างองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน สอดคล้องกับ Fayol (1949, pp. 45-47) ที่กล่าวว่าการบริหารและการจัดการประกอบด้วย การจัดองค์กร (organizing) หมายถึงการจัดให้มีโครงสร้างของงานต่างๆ และอำนาจหน้าที่ให้อยู่ในส่วนประกอบที่เหมาะสมที่จะช่วยให้งานขององค์กรบรรลุผลสำเร็จ เช่นเดียวกับ (Pongpit, 2005, p. 8) ได้กล่าวว่าเครือข่าย คือ ขบวนการสังคมอันเกิดจากการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่ม องค์กร สถาบัน โดยมีเป้าหมาย วัตถุประสงค์และความ

ต้องการบางอย่างร่วมกัน ร่วมกันดำเนินกิจกรรมบางอย่างโดยที่สมาชิกเครือข่ายยังคงเป็นเอกเทศ และ (Tonawanik, 2011, pp. 106-134) ได้ศึกษาการประยุกต์พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมสาขาจักสานของจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมจักสานนั้น ส่วนใหญ่นำหลักการดำเนินธุรกิจอย่างสมดุลมาผสมผสานกับความรู้ ด้านการจัดการ การตลาด การเงิน การบัญชี การผลิต การเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ในระดับท้องถิ่น ระดับชุมชน ระดับประเทศสู่สากล ไปใช้ในการสร้างศักยภาพด้านการดำเนินธุรกิจของตนได้อย่างยั่งยืนต่อไป

4. องค์ความรู้และระบบการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของวิสาหกิจจกีสานจังหวัดแพร่ ควรมีการพัฒนาการจัดการองค์กร การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม การพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่ม การพัฒนาการตลาด และการประสานงานกับภาคีอื่น เพื่อให้วิสาหกิจกลายเป็นระบบเศรษฐกิจชุมชนที่เข้มแข็ง และสามารถพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับ (Nirathon, 2000, p. 21) ได้กล่าวว่า ในการที่จะสร้างเครือข่ายจำเป็นต้องมีการทำงานร่วมกันทำกิจกรรมร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือการไปเสาะแสวงหาความรู้ร่วมกัน มีการตกลงกันในเรื่องการบริหารจัดการ โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์ จัดวางข้อตกลงในการทำงาน กำหนดบทบาทของสมาชิก รวมทั้งสิทธิหน้าที่ต่างๆ เช่นเดียวกับ (Kanapum, 2015, p. 69) ได้ทำการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม พบว่า แนวทางกลยุทธ์เชิงรุก โดยการพัฒนาศักยภาพการผลิตและยกระดับมาตรฐานคุณภาพผลิตภัณฑ์ สู่ระดับประเทศและระดับสากล ขยายช่องทางการจัดจำหน่าย ขยายพัฒนาเครือข่ายทางธุรกิจเพื่อส่งเสริมการกระจายสินค้า แนวทางกลยุทธ์เชิงพัฒนา โดยการเสริมสร้างขีดความสามารถการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน สร้างความร่วมมือเชิงบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนอย่างเป็นระบบ แนวทางกลยุทธ์เชิงตั้งรับ โดยการพัฒนาศักยภาพแรงงานวิสาหกิจชุมชน พัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน และ แนวทางกลยุทธ์เชิงพลิกแพลง โดยการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็ง วิจัยนวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพ ผลิตภัณฑ์ และสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็งและพึ่งตนเอง อีกทั้งยังสอดคล้องกับ (Kanshon, 2015, pp. 73-78) ศึกษาแนวทางวิสาหกิจชุมชนทอผ้าในจังหวัดอุดรธานี พบว่า ด้านการผลิต พัฒนาการผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานตรงตามความต้องการของลูกค้า ด้านการตลาด เน้นการตลาดนำการผลิตโดยหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนจะต้องจัดหาที่แสดงสินค้าสำหรับวิสาหกิจชุมชนทอผ้า และให้ข้อมูลข่าวสารด้านการตลาดอย่างต่อเนื่อง ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์หน่วยงานภาครัฐจะต้องเป็นผู้ประสานงานระหว่าง

วิสาหกิจชุมชนในพื้นที่กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มาเป็นผู้ช่วยและให้คำแนะนำการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้กับวิสาหกิจชุมชน ด้านการสร้างเครือข่ายด้านการผลิตและการตลาดเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และยังคงสอดคล้องกับ (Phromsakha NSakhonnakhon, 2013, pp. 25-49) ได้วิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา พบว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนหน่วยงานภาครัฐเป็นหน่วยงานสำคัญของการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ทั้งในด้านการให้ความรู้ การพัฒนาทักษะด้านต่าง การสนับสนุนด้านการตลาด และการกำหนดระเบียบต่างๆ เพื่อสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน

7. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง วิสาหกิจเครื่องจักสานจังหวัดแพร่: องค์ความรู้และการจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สามารถสรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะได้ดังนี้

7.1 สรุปผลการวิจัย

7.1.1 การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนที่ผ่านมาส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของชุมชน และก่อให้เกิดรายได้ ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นในการประกอบกิจกรรมกลุ่มให้เกิดประโยชน์สูงสุด อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เกิดการรวมกลุ่ม เกิดการสร้างขยายเครือข่ายการผลิตสินค้า เกิดการจ้างงานในชุมชน ทำให้ชุมชนเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ สำหรับปัญหาเกิดจากดำเนินกิจกรรมไม่ต่อเนื่อง ใช้เงินไม่ตรงตามกิจกรรมของกลุ่ม ขาดข้อมูลสนับสนุน การติดตามความก้าวหน้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไม่ทั่วถึง

7.1.2 องค์ความรู้ การจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างมีส่วนร่วมโดยคำนึงถึงองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการ องค์ความรู้เรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือการแปรรูป องค์ความรู้เกี่ยวกับการจำหน่าย องค์ความรู้เกี่ยวกับเครือข่าย เมื่อมีองค์ความรู้ดังกล่าวข้างต้นแล้วการจัดการเครือข่ายยังต้องคำนึงถึงองค์ประกอบของเครือข่าย ซึ่งส่งผลให้เกิดการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ มีการร่วมกลุ่มโดยภาครัฐมาสนับสนุน มีการกำหนดราคา/การแปรรูป/การจำหน่าย และมีการติดต่อประสานงานเครือข่าย

7.1.3 ระบบความสัมพันธ์และผลสำเร็จของการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีต่อวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนเป็นการแสดงบทบาทของกลุ่มในการบริหารจัดการกลุ่มให้ได้รับประโยชน์สูงสุดจากการดำเนินงาน โดยคำนึงถึงการบริหารจัดการองค์กร การบริหารธุรกิจของกลุ่มทั้งในด้านเงินทุน วัตถุดิบ ผลผลิต ระบบบัญชี การตลาด การประชาสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมกับองค์กรภาครัฐ การมีส่วนร่วมของสมาชิก ประโยชน์ของสมาชิกเป็นสำคัญ การดำเนิน

กิจกรรมกลุ่ม สร้างองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

7.1.4 องค์ความรู้และระบบการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของวิสาหกิจจกสถานจังหวัดแพร่ ควรมีการพัฒนาการจัดการองค์กร การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม การพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่ม การพัฒนาการตลาด และการประสานงานกับภาคีอื่น เพื่อให้วิสาหกิจกลายเป็นระบบเศรษฐกิจชุมชนที่เข้มแข็ง และสามารถพึ่งพาตนเองได้

7.2 ข้อเสนอแนะ

7.2.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ควรสนับสนุนการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกลุ่มที่มีการผลิตเครื่องจักสานเพื่อเป็นการต่อยอดความรู้ ทำให้สามารถทำการผลิตได้อย่างต่อเนื่อง

2. ควรพัฒนาระบบการจัดเก็บความรู้ในรูปแบบของเอกสารเพื่อให้กลุ่มสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการ หรือการพัฒนาความรู้ของกลุ่มให้มีเอกลักษณ์มากยิ่งขึ้น

3. ควรพัฒนาผู้นำกลุ่มให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการจัดการความรู้ให้มากขึ้นเนื่องจากเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการผลักดันและขับเคลื่อนให้เกิดการจัดการความรู้ได้เป็นอย่างดี

7.2.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษารูปแบบการจัดการความรู้ด้านเครื่องจักสานในเชิงบูรณาการเพื่อให้สามารถนำรูปแบบการจัดการความรู้ไปใช้ในกลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านอื่นๆ ได้มากขึ้น ตลอดจนวิจัยด้านการจัดการความรู้เชิงเครือข่ายเกี่ยวกับวิสาหกิจจกสถานให้มากขึ้นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

8. References

- Chareonwongsak, K. (2000). *kānchatkān khrŭ'akhaī : konlayut samkhan sū khwāmsamret khōng kanpatirū kānsŭ'ksa* [Network management : strategically important to the success of education reform]. Bangkok, Thailand: Success Media.
- Fayol, H., (1994). *General and industrial management*. London, England: Sir Isaac Pitman&Sons.
- Hliphun, N. (2004). *kanmī suānrūam khōng prachāchon nai kānchat*
- tham khroṅkān phatthana lāeng nam khañā lek nai chāngwat chānthaburī [Participation of the small scale water resources development project by local people in Chuntaburi province]. Bangkok, Thailand: Mahidol University.
- Kanjanarangsrinon, K. (1999). *kānsāng khwāmkhēmkhæng chumchon doī'ongkōn khrŭ'akhaī* [Strengthening the Community by Networking Organizations]. *Journal of Community Development*, 38(9), 26-30.
- Kanshon, L. (2015). *sŭ'ksa nāoṅthāng wisāhakit chumchon tho'phā nai chāngwat 'udōn thānī mahawitthayalai rāchaphat 'Ubon rāchathani* [Study wearing community enterprise In Udon Thani Province Ubon Ratchathani Rajabhat University]. *Journal of the Humanities and Social Sciences*, 6(2), 73-78.
- Ministry of Natural Resources and Environment. (2013). *khwāmru bŭ'angton kieokap kānphatthana thi yangyŭ'ni* [Basic knowledge about Sustainable Development]. Bangkok, Thailand: Office of international Cooperation on Natural Resources.
- Mungsamak, P. (2013). *rŭpbæp kānchatkān thi prasop phon samret khōng klum khrŭ'akhaī wisāhakit chumchon phalittaphan samunphrai klum chāngwat nakhōn chai burī* [The Success Management Model for Herbal of the Community Enterprise Network Group at Nakhonchaiburin Province Group]. *Journal of the Researchers' Association*, 18(3), 115.

- Nirathon, N. (2000). *kānsāng khrŭ'akhaī kānthamngān: khō'khūān phichā'āna* [To build a network of work: Considerations]. Bangkok, Thailand: Thammasat University.
- Office of The National Economics and Social Development Board. (2016). *phæñ phatthana sēthakit læ sangkhom hæng chaī chabap thī sip 'et (Phō.Sō. sōngphanharōjha'sipha - 2559)* [The Eleventh National Economic and Social Development Plan (2012– 2016)]. Bangkok, Thailand : Prime Minister's Office.
- Petchprasert, N., & Vongkul, P. (2011). *wisāhakit chumchon konkai sēthakit thānrāk* [Community Enterprise Fundamental Economic Mechanisms]. (5th ed.) Bangkok, Thailand: Edison Place Products.
- Phra Maha Suthit Apakro. (2004). *khrŭ'akhaī thammachā' khwāmru' : læ kān'chātkañ* [Natural Knowledge Network: And Management]. Bangkok, Thailand: Duan.
- Phromsakha Na Sakhonnakhon, T., & Sangkha Rat, U. (2013). *næ'othāng kān'phatthana kāndamnæñ ngāñ khōng wisāhakit chumchon nai khet lum thalesāp song khla* [Development Guidelines for small and micro community enterprises in Songkhla Lake Basin]. (Research Report). Songkla, Thailand: Prince of Songkla University.
- Pongpit, S. (2005). *khrŭ'akhaī* [Network]. Bangkok, Thailand: Charoen Wit Printing.
- Pongpit, S. (2009). *khūmŭ' tham wisāhakit chumchon* [Community Enterprise Guide]. Bangkok, Thailand: Intellectual power.
- Kanapum, S. (2015). The Approach for Developing the Effectiveness of the Micro Community Enterprise (SMCE) in Maha Sara Kham Province]. *Academic Journal Prava Kalasin*, 6(3), 69.
- Samuthwanich, C. (1998). *prachā rat kap kān plianplæng* [State with change]. Bangkok, Thailand: Sukhum and Bud.
- Tonawanik, P. (2011). *kān prayuk phrarā'chadamri sēthakit phō'phiang phŭ'a sŭ'pthō' phūmpanya thōngthin ngāñ hatthakam sakha' chaksāñ khōng chāngwat Chiāng Mai* [Applied of the King in sufficiency economy to inherit the local knowledge in the field of handicrafts in Chiang Mai province, the department of wicker ware]. (Research Report) Chiang Mai, Thailand: ChiangMai Rajabhat University.